

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1923 kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 2 mars 1923 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 170, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga nedan införda förslag till

1) förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker; samt

2) förordning om ändrad lydelse av 9 § och 37 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Häri genom förordnas, att 46 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall upphöra att gälla, samt att nedan angivna paragrafer och moment i samma förordning skola erhålla följande ändrade lydelse:

I KAP.

Allmänna bestämmelser.

4 §.

3. Den, som till avsalu äger tillverka rusdrycker, må ej tilldelas rättighet till detaljhandel med sådana drycker.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 7 saml. 29 häft. (Nr 41.)

5. Den, som ej äger undfå tillstånd till försäljning enligt denna paragraf, må ej heller vara styrelseledamot i bolag, som i 17 § sägs, dock gäller vad sålunda stadgats icke i fråga om ecklesiastik ämbets- eller tjänsteman, kyrkobetjänt eller i allmän tjänst anställd lärare.

Är bolag, som i 17 § sägs, aktiebolag, skola vid varje tid aktier med ett röstvärde av mer än fyra femtedelar av röstetalet för bolagets samtliga aktier ägas av personer, som enligt denna paragraf kunna undfå tillstånd till försäljning. Är bolaget handelsbolag, må ej någon, som icke kan undfå sådant tillstånd, vara delägare i bolaget.

8 §.

1. Tillverkare av rusdrycker, så ock partihandelsbolag, som i 12 § sägs, må ej i samband med rörelsens bedrivande annorledes än genom försäljning avhända sig rusdrycker till annan.

10 §.

1. Rusdrycker må till riket införas blott av partihandelsbolag, som i 12 § sägs, samt, efter tillstånd av den i 19 § omförmälda pris- och inköpsnämnd, av bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker.

II KAP.

Om partihandel med rusdrycker.

12 §.

1. Partihandel inom riket med rusdrycker må, där fråga ej är om försäljning, som i 13 eller 14 § sägs, bedrivas allenast av för sådant ändamål bildat, i den ordning här nedan sägs antaget aktiebolag (*partihandelsbolag*).

Försäljning för export må bedrivas uteslutande av partihandelsbolag samt av tillverkare, som avses i 13 §.

2. Konungen antager efter därom gjord ansökan ett eller flera partihandelsbolag för viss tid, högst fem år. Ansökan skall före ingången av året näst före det, då försäljningen är avsedd att taga sin början, skriftligen göras hos Konungen. Ansökningen skall vara åtföljd av den för bolaget antagna bolagsordningen.

Missbrukar bolaget sin partihandelsrätt eller varder bolaget försatt i konkurs, må försäljningsrätten av Konungen återkallas att upphöra å tid, som av Konungen bestämmes. Konungen äger ock i sådant

fall föreskriva viss annan tid, än nyss sagts, för avgivande av ansökning om rätt att från den tidpunkt, då försäljningsrätten sålunda upphör att gälla, vara partihandelsbolag.

3. Partihandelsbolag må icke avse att bereda delägarna vinning utöver skälig ränta å de av delägarna tillskjutna kontanta medel.

4. Av den vinst, som å partihandelsbolags rörelse årligen uppstår, må bolaget enligt Konungens medgivande använda viss del till avskrivningar och avsättning till fonder. Vad därefter, och sedan utdelning till bolagets delägare ägt rum, kan återstå av vinsten, skall bolaget efter varje kalenderårs slut inom påföljande juni månads utgång insätta å statsverkets giroräkning i riksbanken.

5. Ej må partihandelsbolag antagas, där ej genom bestämmelse i bolagsordningen eller på annat sätt, som finnas betryggande, åt staten beretts övervägande inflytande å bolagets ledning; och skall bolaget därutöver vid verksamhetens bedrivande vara underkastat den särskilda kontroll från statens sida, som Konungen prövar nödig.

6. Närmare bestämmelser i de i 4 och 5 mom. angivna hänseenden ävensom de ytterligare föreskrifter i avseende å partihandelsbolags verksamhet och drift, som finnas erforderliga, skola intagas i avtal, som upprättas i samband med bolagets antagande. Konungen äger i sådant avtal avgiva försäkran att ej för den tid, avtalet gäller, antaga annat partihandelsbolag.

13 §.

1. Den, som till avsalu äger tillverka spritdrycker, vare skyldig att av det tillverkade till partihandelsbolag försälja vad som icke utföres ur riket eller enligt stadgande i förordningen angående handel med skattefri sprit användes i tillverkarens egen rörelse eller enligt samma förordning försäljes till där avsedd partihandlare.

2. Inom riket tillverkat vin, som icke utföres ur riket, må försäljas allenast till partihandelsbolag.

14 §.

Bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, må försälja sådana drycker till annan innehavare av rätt till detaljhandel i och för dennes rörelse.

15 §.

Tillverkare, varom i 13 § förmäles, vare skyldig hålla sina handelsböcker med tillhörande verifikationer tillgängliga för av kontroll-

styrelsen särskilt förordnat ombud och har att vid utövande av försäljningsrätten ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, kontrollstyrelsen för tillsyn å försäljningen kan meddela.

16 §.

Efter ansökning äger kontrollstyrelsen medgiva, att för konkursbos eller stärbhus räkning eller där eljest särskilda omständigheter föreligga rusdrycker må för visst fall utan hinder av de i denna förordning givna föreskrifter försälas till partihandelsbolag eller till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker.

III KAP.

Om rättigheter till detaljhandel med rusdrycker.

19 §.

2. Vid utövande av sin verksamhet står bolag under överinseende av kontrollstyrelsen och har att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, kontrollstyrelsen i avseende å inköp av, försäljningspris för samt alkoholstyrka hos rusdrycker ävensom angående räkenskapers förande och i övrigt beträffande bolagets förvaltning eller eljest i de i denna förordning särskilt angivna hänseenden kan meddela.

Närmare bestämmelser angående kontrollstyrelsens verksamhet härutinnan meddelas av Konungen.

För tillsyn och övervakande av bolags inköp av rusdrycker tillsetter Konungen en pris- och inköpsnämnd av högst sju personer. Instruktion för nämnden fastställs av Konungen.

IV KAP.

Särskilda föreskrifter om utminutering av rusdrycker.

50 §.

Anhåller någon å honom anvisat utminuteringsställe att få inköpa visst slags rusdryck, som därstädes må till honom försälas men ej hålles i lager av vederbörande detaljhandelsbolag, vare detaljhandels-

bolaget, därest det eljest finner utminuteri till sökanden kunna äga rum och han som säkerhet för betalningens fullgörande nedsätter det belopp, bolaget kan fordra, pliktigt söka till skäligt pris anskaffa varan.

VII KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

75 §.

Överskrides rätt till partihandel, varom i 12 eller 13 § sägs, vare straffet böter från och med trettio till och med fem tusen kronor. Äro omständigheterna försvårande eller sker överskridande andra gången eller oftare, må ock dömas till fängelse.

83 §.

1. Rusdrycker, som till riket införas av annan än den, vilken enligt 10 § är berättigad till införsel av sådana drycker, må, därest varan i behörig ordning angivits till tullbehandling, åter utföras. Sker ej återutförsel inom fyra månader, efter det angivning enligt tullstadgan senast skolat ske, hemfaller varan till kronan, och skall för dess räkning med varan förfaras på sätt i 90 § är stadgat.

85 §.

Den, som i följd av bestämmelserna i 15 § undfått del av där avsedd tillverkares räkenskaper och verifikationer, så ock den, som haft eller har att taga befattning med tillsyn å försäljning av rusdrycker, som bedrivs av innehavare av överlåten rättighet, vare förbjudet att, där det ej kan anses påkallat av tjänstens intresse, yppa affärsförhållanden, varom han fått kunskap. Gör han detta och framgår ej av omständigheterna, att han om de affärsförhållanden erhållit kännedom å tid, då han ej innehaft dylik befattning, straffes med böter från och med trettio till och med ett tusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må dömas till fängelse.

90 §.

2. Rusdrycker, som enligt denna förordning eller annan författning förklarats förbrutna, skola, därest de äro i försäljningsdugligt skick,

hembjudas till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, eller till partihandelsbolag. Kunnat förbrutna rusdrycker på grund av sin beskaffenhet ej tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandelsbolag, som till avsalu bedriver rening av brännvin, att av bolaget för tekniskt bruk avyttras. Bolag, till vilket rusdrycker sålunda hembjudits, vare skyldigt att till skäligt pris efter grunder, som av pris- och inköpsnämnden fastställas, inköpa den hembjudna varan. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara forslingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Lag samma vare i fråga om försäljning på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar av rusdrycker, som ej förklaras förbrutna.

Med den erlagda köpesumman för rusdrycker, som försålts på grund av stadgande i 83 § 1 mom. eller bestämmelser i tullstadgan, skall i tillämpliga delar förfaras på sätt i tullstadgan föreskrives beträffande köpesumman för gods, som enligt samma stadga blivit genom tullverkets försorg försålt å auktion; skolande, därest enligt tullstadgan viss tid skall räknas från auktionsdagen, tiden i stället räknas från den dag, då betalning kommit tullverket tillhanda.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1924; dock att den kontrollstyrelsen nu tillkommande befogenhet att meddela tillstånd till partihandel med rusdrycker skall upphöra dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt att ansökan om rätt att från och med den 1 januari 1924 vara partihandelsbolag må göras före september månads utgång innevarande år. Utan hinder av vad i denna förordning stadgas, skall den, som av kontrollstyrelsen erhållit tillstånd till partihandel med rusdrycker, där ej annan uppgörelse träffas, bibehållas vid den honom jämlikt 13 § i förordningen angående försäljning av rusdrycker enligt dess nuvarande lydelse tillkommande uppsägningstid samt vid övriga honom enligt samma förordning tillförsäkrade rättigheter.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 9 § och 37 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86) angående tillverkning av brännvin.

Härigenom förordnas, att 9 § och 37 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

1. Angående rätt till rening av brännvin gäller vad därom är särskilt stadgat.

2. Kan i fråga om brännvin, som tillverkare jämlikt 13 § 1 mom. i förordningen angående försäljning av rusdrycker är skyldig att sälja till där avsett partihandelsbolag, frivillig överenskommelse ej träffas om pris eller leveransvillkor i övrigt, skall, då tillverkaren eller partihandelsbolaget det påfordrar, avgörande träffas av särskild prisnämnd, bestående av sju ledamöter, av vilka två utses av vardera parten. Återstående tre ledamöter, däribland ordföranden, jämte suppleanter för dem förordnas årligen av Kungl. Maj:t.

Kostnaderna för prisnämndens verksamhet gäldas med hälften av vardera parten.

Föreskrifter om nämndens sammankallande och verksamhet utfärdas av Kungl. Maj:t.

37 §.

2. Den, som tillverkar brännvin i sammanhang med pressjästberedning, utan att samtidigt det av Kungl. Maj:t bestämda minsta utbyte av jäst i medeltal erhålles, böte från och med 100 till och med 1,000 kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1924.

Beträffande vad föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört till motivering för berörda förslag, får utskottet hänvisa till omförmälda, propositionen bilagda statsrådsprotokoll.

Till utskottet hava jämväl överlämnats två i anledning av nämnda proposition väckta motioner, den ena i första kammaren nr 196 av herr *Lindgren*, och den andra i andra kammaren nr 285 av herr *Lithander*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte avslå föreliggande proposition.

Vidkommande vad motionärerna anfört till stöd för berörda förslag tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.
Partihandelns
nuvarande
organisation.

Enligt 12 och 13 §§ i förordningen om försäljning av rusdrycker, vilken förordning trätt i kraft den 1 januari 1919, må partihandel med rusdrycker utövas, förutom av den, som tillverkar eller bedriver rening av brännvin, samt av detaljhandelsbolag, av den, som därtill erhållit tillstånd av kontrollstyrelsen.

Sådant tillstånd att utöva partihandel med rusdrycker har av kontrollstyrelsen lämnats, förutom till en enskild person, som numera icke idkar sådan handel, allenast till aktiebolaget Vin- och spritcentralen och några av dess dotterbolag. Enligt bestämmelser i bolagsordningen för förstnämnda bolag hava de enskilda delägarnas rätt till utdelning begränsats och skall återstående vinst, efter det vissa avsättningar till fonder verkställts, i den mån vinsten ej användes för inlösen av preferensaktier eller för sådant ändamål avsättes, inlevereras till statskontoret för statsverkets räkning. Jämväl i berörda dotterbolags bolagsordningar hava inskränkningar i de enskilda aktieägarnas rätt till vinsten stadgats. Partihandeln med rusdrycker har på så sätt koncentrerats hos företag, som icke kunna utöva rörelsen i privatekonomiskt syfte.

Beträffande aktiebolaget Vin- och spritcentralens samt dess dotterbolags tillkomst, utveckling och nuvarande organisation tillåter sig utskottet hänvisa dels till den redogörelse härför, föredragande departementschefen lämnat till förenämnda statsrådsprotokoll, dels ock till en av aktiebolaget Vin- och spritcentralens styrelse upprättad promemoria, vilken finnes fogad vid 1921 års bevillningsutskotts betänkande nr 39.

Frågans
behandling
vid 1921 och
1922 års
riksdagar.
1921 års
riksdag,

Frågan om partihandelns reglering har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens behandling, senast åren 1921 och 1922.

I anledning av två vid 1921 års riksdag väckta motioner, den ena nr 58 i första kammaren och den andra nr 96 i andra kammaren, anhöll riksdagen i skrivelse den 17 juni 1921 (nr 408), att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, på vad sätt det allmännas infly-

tande inom den nuvarande faktiska organisationen av partihandel med rusdrycker bäst kunde ordnas, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Riksdagen anförde i motiveringen till denna hemställan, bland annat, följande. Ur saklig synpunkt hade riksdagen ansett, att den koncentration av partihandeln till ett fåtal bolag med begränsad utdelning, som ägt rum, varit till gagn och väsentligt underlättat genomförandet av den nya rusdryckslagstiftningen. Det privatekonomiska intressets avlägsnande från handeln med rusdrycker hade länge varit en ledande princip i svensk rusdryckslagstiftning, även om dess fulla tillämpning varit förenad med stora svårigheter. Att principen på grund av den utveckling, som ägt rum under de sista åren, kunnat vinna tillämpning jämväl på partihandeln område, hade riksdagen ansett vara enbart fördelaktigt. Genom det sätt, på vilket koncentrationen av partihandeln ägt rum, hade ock det allmänna vunnit den betydelsefulla fördelen, att de synnerligen svårlösta ersättningsproblem, som måste uppstå vid avlösningen av den enskilda spirituosa-handeln, fått sin lösning utan statens direkta ingripande och på ett sätt, som vunnit föregående års riksdags godkännande. Vad riksdagen i samband med behandlingen av motionerna ansett böra beaktas, vore sålunda ej den av motionerna företrädde tanken på en återgång till en mera fri näringsutövning på partihandeln område. Fastmer syntes det böra i författningen fastslås, att rätt till partihandel icke borde kunna utövas i privatekonomiskt intresse. Det sätt, varpå den nuvarande organisationen kommit till stånd, gjorde det emellertid helt naturligt, att statsmakterna borde undersöka, huruvida inom den nuvarande organisationen av partihandeln det allmännas inflytande vore i önskvärd utsträckning tillgodosett. Ehuruväl riksdagen ansåge det vara en angelägenhet av stor vikt, att det eller de affärsföretag, som skulle handhava denna gren av rusdryckshandeln, voro väl konsoliderade och sålunda i stånd att själva bära konsekvenserna av de inskränkningar i deras rörelse, som statsmakterna kunde finna lämpliga, vore det icke desto mindre av vikt, att klara bestämmelser funnos rörande medelsdispositionen inom dylika företag. Riksdagen hade väl beaktat, att inom den nuvarande partihandelsorganisationen det allmännas representanter hade ett avgörande inflytande, men ifrågasatte, huruvida ej genom avtal eller på annat lämpligt sätt, i likhet med vad fallet vore med aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet, det allmänna borde tillförsäkra sig rätt till utsträckt kontroll dels i fråga om den löpande affärsverksamheten, dels ock i fråga om bolagsstämmans avsättningar till fonder och dylikt. Slutligen hade riksdagen an-

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 7 saml. 29 häft. (Nr 41.)

sett tiden vara inne att utreda, huruvida de principer för partihandelns handhavande, som numera bragts till tillämpning, borde inskrivas i rusdrycksförsäljningsförordningen och tillbakagång på detta område sålunda omöjliggöras.

1922 års
riksdag.

Med anledning av berörda riksdagsskrivelse avlät Kungl. Maj:t till 1922 års riksdag proposition med förslag till bestämmelser rörande rätten att utöva partihandel med rusdrycker. Enligt sistnämnda förslag hade rätten till partihandel i stort sett förbehållits för sådant ändamål bildade partihandelsbolag, å vilkas ledning staten skulle äga övervägande inflytande och vilka skulle vara underkastade statens kontroll. Den behållning å sådant bolags verksamhet, som kunde återstå, sedan enligt Kungl. Maj:ts medgivande avskrivningar och avsättningar till fonder verkstälts samt utdelning till bolagets delägare ägt rum med belopp ej överstigande skälig ränta å av dem tillskjutna medel, skulle enligt propositionen inlevereras till statsverket. Vidare hade föreskrivits, att partihandelsbolag skulle antagas av Kungl. Maj:t för en tid av minst fem och högst tio år samt att sådant bolags verksamhet och förhållande till staten skulle närmare regleras genom ett vid bolagets antagande upprättat avtal. Ett förslag till sådant avtal med aktiebolaget Vin- och spritcentralen samt två av dess dotterbolag hade såsom bilaga fogats vid sistnämnda proposition.

1922 års bevillningsutskott hemställde i sitt betänkande nr 46 om bifall till de vid berörda proposition fogade förslagen till ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen och brännvinstillverkningsförordningen med några mindre ändringar. Så föreslog sistnämnda utskott, att den tid, för vilken partihandelsbolag finge antagas, skulle bestämmas till högst fem år samt att ledamöterna i den pris- och inköpsnämnd, som skulle hava att utöva tillsyn och övervaka detaljhandelsbolags inköp av rusdrycker skulle utses av Kungl. Maj:t, medan enligt propositionen denna nämnds ledamöter skulle tillsättas av kontrollstyrelsen.

I motiveringen till nämnda förslag anförde 1922 års bevillningsutskott, bland annat, följande. Den i propositionen föreslagna lösningen av frågan om partihandelns ordnade tillgodosåge i allt väsentligt berörda av 1921 års riksdag uttalade önskemål. Utan att kravet på ett avlägsnande av privat vinstintresse från partihandeln med rusdrycker åsidosatts eller anspråken på statens övervägande inflytande å partihandelsföretags ledning och en effektiv kontroll över desamma eftergivits, syntes den föreslagna formen för de företag, som skulle äga att utöva partihandel med rusdrycker, erbjuda betydande organisatoriska fördelar. I motsats till vad förhållandet säkerligen skulle bliva,

därest någon av de utvägar anlåtats, som förordats till utredning i flera i anledning av propositionen väckta motioner, eller att staten antingen själv skulle övertaga försäljningsverksamheten eller överlåta densamma till ett efter mönstret av aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet bildat företag, krävde den föreslagna anordningen icke något kapitaltillskott från statens sida liksom genom densamma de avsevärda olägenheter, som skulle uppstå genom avvecklingen av redan bestående företag, undginges. För övrigt syntes den föreslagna lösningen av frågan ur ovan nämnda, av 1921 års riksdag framhållna synpunkter erbjuda i stort sett lika stora fördelar som de av motionärerna förordade utvägarna.

Sistnämnda utskotts hemställan bifölls av första kammaren med 82 röster mot 49 men avslogs av andra kammaren med 94 röster mot 90, vadan frågan hade förfallit.

Nu föreliggande förslag till ordnande av partihandeln med rus- *Propositionen.*
drycker överensstämmer i huvudsak med det år 1922 framlagda. De ändringar, som föreslogos av 1922 års bevillningsutskott, hava iakttagits i föreliggande förslag varjämte några detaljändringar, för vilka närmare redogörelse lämnats i omförmälda statsrådsprotokoll, vidtagits.

Såsom bilaga till propositionen har fogats bland annat, ett förslag till avtal rörande upplåtande av rätt för aktiebolaget Vin- och spritcentralen att idka partihandel med rusdrycker.

På skäl, som anförts av 1922 års bevillningsutskott, har utskottet ansett sig böra biträda det förslag till lösning av frågan om partihandelns ordnande, som föreliggande proposition innehåller. Härigenom har utskottet även angivit sin ställning till förevarande motioner.

*Utskottets
yttrande.*

De bestämmelser, som finnas införda i berörda förslag till avtal, och vilka torde tillförsäkra Kungl. Maj:ts ett än starkare inflytande å partihandelsföretagens ledning än det vid 1922 års proposition fogade avtalsförslaget, hava icke givit utskottet anledning till erinran.

I propositionen hava vidare föreslagits vissa ändringar i 4 § 5 mom., 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen, vilka ändringar icke stå i samband med frågan om partihandelns ordnande. Mot dessa ändringsförslag, för vilka departementschefen lämnat redogörelse i statsrådsprotokollet, har utskottet icke funnit något att invända.

Med anledning av det förslag till ändrade bestämmelser i fråga om rätt till försäljning av maltdrycker, innebärande bland annat förbud mot försäljning för annat än vissa särskilda ändamål av starköl, vilket förslag genom Kungl. Maj:ts proposition nr 131 förelagts riksdagen, hava 13 § och 19 § 2 mom. i rusdrycksförsäljningsförordningen erhållit

en annan avfattning än vad eljest skulle blivit fallet, varjämte föreslagits, att 46 § i samma förordning skulle upphöra att gälla. Då bevillningsutskottet i sitt betänkande (nr 38) i anledning av sistnämnda proposition biträtt förslaget om starkölsförbud, har utskottet med hänsyn till den framskridna tiden ansett sig, utan att avvakta kamrarnas beslut i frågan, böra tillstyrka föreliggande proposition jämväl i vad den avser sistberörda ändring. Därest emellertid förslaget om starkölsförbud icke skulle vinna kamrarnas bifall, förutsätter utskottet, att detta betänkande kommer att återförvisas till utskottet för vidtagande av de ändringar, som av sådan anledning kunna påkallas.

I anslutning till vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 170 samt med avslag å motionerna I: 196 av herr Lindgren och II: 285 av herr Lithander, antaga

1) ovan införda förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker; samt

2) ovan införda förslag till förordning om ändrad lydelse av 9 § och 37 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Stockholm den 7 maj 1923.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar *Röing*, friherre *Fleming**, *Antonsson*, *Rosén*, *Wigforss**, *Rune*, *Wohlin**, *Björnsson*, *Boman**, *Jönsson* i Boa, *Johansson* i Kullersta, *Lithander**, *Olsson* Ramsta, *Henrikson*, *Alexis Björkman**, *Johan Bergman*, *Lövgren* i Nyborg, *Björklund*, *Olsson* i Golvvasta och *Olsson* i Gävle*.

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Herr *Wohlin*, vilken är upptagen som närvarande vid beslutets fattande, men numera icke tillhör bevillningsutskottet, har anhållit få antecknat, att han, då beslut i detta ärende den 16 april 1923 fattades, yrkade avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, i vad den avser frågan om partihandelns ordnande.

Reservationer:

1) av herrar *Rosén, Olsson* i Ramsta och *Johan Bergman*, vilka anförde:

»De skäl, som vid 1922 års riksdag föranledde, att då framlagd proposition i samma ärende av riksdagen icke kunde bifallas, synas oss i det väsentliga fortfarande kvarstå. Någon mera ingående utredning av denna stora och invecklade fråga har lika litet nu som då förelegat och är alltså alltjämt ett ouppfyllt önskemål. Men innan en sådan, omfattande såväl en undersökning av andra vägar för ordnande av parti-handeln (varom se herr K. A. Nilsons m. fl. vid 1922 års bevillningsutskotts betänkande nr 46 fogade reservation), som även en ingående granskning av Vin- och spritcentralens hittillsvarande verksamhet och förutsättningar för den ifrågasatta uppgiften, blivit verkställd, bör, enligt vårt förmenande, ett bifall till vad i årets kungl. proposition i ämnet föreslås vara uteslutet.

Den väsentligaste skillnaden mellan denna proposition och den i följd av givna är den, att de ändringar i den sistnämnda, som då föreslogos av bevillningsutskottet, nu iakttagits redan i propositionen. Man kan således säga, att vad nu av Kungl. Maj:t föreslås är vad bevillningsutskottets majoritet redan 1922 föreslog riksdagen, men som då av densamma blev avslaget. Någon anledning att antaga att andra kammaren nu ändrat mening synes icke föreligga.

Mot förslaget i vad det innebär ändringar av 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen hava vi icke något att erinra. I följd av förslaget om förbud mot försäljning av starköl bör en redaktionell ändring i 46 § vidtagas. Däremot hava vi icke kunnat biträda förslaget om ändring i 4 § 5 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen.

Med hänsyn till vad sålunda anförts ha vi inom utskottet yrkat, att riksdagen måtte

A) med bifall till vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition nr 170 föreslagit i fråga om lydelsen av 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker samt med förklarande att nämnda proposition i övrigt icke kunnat av riksdagen bifallas, antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 46 §, 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 46 §, 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse:

46 §.

Bolag äger överenskomma med den, som äger rätt till partihandel med vin, att sådan från bolaget inköpt dryck jämväl må, med iakttagande av de av kontrollstyrelsen för sådant fall meddelade föreskrifter, av partihandlaren försändas direkt till köpare.

83 §.

1. Rusdrycker, som till riket införas av annan än den, vilken enligt 10 § är berättigad till införsel av sådana drycker, må, därest varan i behörig ordning angivits till tullbehandling, åter utföras. Sker ej återutförsel inom fyra månader, efter det angivning enligt tullstadgan senast skolat ske, hemfaller varan till kronan, och skall för dess räkning med varan förfaras på sätt i 90 § är stadgat.

90 §.

2. Rusdrycker, som enligt denna förordning eller annan författning förklarats förbrutna, skola, därest de äro i försäljningsdugligt skick, hembjudas till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, eller till partihandelsbolag. Kunna förbrutna rusdrycker på grund av sin beskaffenhet ej tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandelsbolag, som till avsalu bedriver rening av brännvin, att av bolaget för tekniskt bruk avyttras. Bolag, till vilket rusdrycker sålunda hembjudits, vare skyldigt att till skäligt pris efter grunder, som av pris- och inköpsnämnden fastställas, inköpa den hembjudna varan. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara forslingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Lag samma vare i fråga om försäljning på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar av rusdrycker, som ej förklaras förbrutna.

Med den erlagda köpesumman för rusdrycker, som försålts på grund av stadgande i 83 § 1 mom. eller bestämmelser i tullstadgan, skall i tillämpliga delar förfaras på sätt i tullstadgan föreskrives beträffande köpesumman för gods, som enligt samma stadga blivit genom tullverkets försorg försålt å auktion; skolande, därest enligt tullstadgan viss tid skall räknas från auktionsdagen, tiden i stället räknas från den dag, då betalning kommit tullverket tillhanda.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1924.

B) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa förnyad, allsidig utredning av frågan om organisationen av partihandel med rusdrycker samt för riksdagen snarast möjligt framlägga de förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.»

2) av herr *Lithander*, som anförde:

»Då enligt min mening aktiebolaget Vin- och spritcentralens skötsel icke underkastats nöjaktig granskning, anser jag mig icke kunna biträda förslaget om partihandelns ordnande. Som jag i avgiven reservation till bevillningsutskottets betänkande nr 38 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 131 med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m. hemställt, att starköl fortfarande måtte få försäljas, följer därav, att någon ändring av 46 § i rusdrycksförsäljningsförordningen enligt min mening icke bör vidtagas. Mot förslaget om ändring av 4 § 5 mom., 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. har jag intet att erinra.

På grund av det anförda har jag inom utskottet hemställt,

att riksdagen måtte, med bifall till vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagit i fråga om lydelsen av 4 § 5 mom., 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker samt med förklarande att nämnda proposition i övrigt icke kunnat av riksdagen bifallas, antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 4 § 5 mom., 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 4 § 5 mom., 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

5. Den, som ej äger undfå tillstånd till försäljning enligt denna paragraf, må ej heller vara styrelseledamot i bolag, som i 17 § sägs, dock gäller vad sålunda stadgats icke i fråga om ecklesiastik ämbets- eller tjänsteman, kyrkobetjänt eller i allmän tjänst anställd lärare.

Är bolag, som i 17 § sägs, aktiebolag, skola vid varje tid aktier med ett röstvärde av mer än fyra femtedelar av röstetalet för bolagets samtliga aktier ägas av personer, som enligt denna paragraf kunna undfå tillstånd till försäljning. Är bolaget handelsbolag, må ej någon, som icke kan undfå sådant tillstånd, vara delägare i bolaget.

83 §.

1. Rusdrycker, som till riket införas av annan än den, vilken enligt 10 § är berättigad till införsel av sådana drycker, må, därest varan i behörig ordning angivits till tullbehandling, åter utföras. Sker ej återutförsel inom fyra månader, efter det angivning enligt tullstadgan senast skolat ske, hemfaller varan till kronan, och skall för dess räkning med varan förfaras på sätt i 90 § är stadgat.

90 §.

2. Rusdrycker, som enligt denna förordning eller annan författning förklarats förbrutna, skola, därest de äro i försäljningsdugligt skick, hembjudas till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, eller till partihandelsbolag. Kunna förbrutna rusdrycker på grund av sin beskaffenhet ej tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandelsbolag, som till avsalu bedriver rening av brännvin, att av bolaget för tekniskt bruk avyttras. Bolag, till vilket rusdrycker sålunda hembjudits, vare skyldigt att till skäligt pris efter grunder, som av pris- och inköpsnämnden fastställas, inköpa den hembjudna varan. Är värdet

så ringa, att det ej kan anses motsvara forslingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Lag samma vare i fråga om försäljning på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar av rusdrycker, som ej förklaras förbrutna.

Med den erlagda köpesumman för rusdrycker, som försålt på grund av stadgande i 83 § 1 mom. eller bestämmelser i tullstadgan, skall i tillämpliga delar förfaras på sätt i tullstadgan föreskrives beträffande köpesumman för gods, som enligt samma stadga blivit genom tullverkets försorg försålt å auktion; skolande, därest enligt tullstadgan viss tid skall räknas från auktionsdagen, tiden i stället räknas från den dag, då betalning kommit tullverket tillhanda.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1924.»

3) av herr *Olsson* i Golvvasta, som anfört:

»Med utgångspunkt från riksdagens förut uttalade mening, att en återgång till en mera fri näringsutövning på detta område ej är önskvärd och att sålunda partihandeln med rusdrycker icke vidare bör få utövas i privatekonomiskt syfte, har frågan om statens förhållande till denna partihandel för mig närmast blivit en fråga om på vad sätt statsmakterna må av sprithanteringen utfå största möjliga inkomster utan att därmed nykterhets- och andra sociala synpunkter åsidosättas. Det har synt mig att staten i allt för hög grad lägger huvudvikten på de inkomster av sprithanteringen, som härflyta av tullmedel, brännvinstillverkningskatt, rusdrycksförsäljningsmedel samt omsättnings- och utskänkningskatt, och underlåter att låta partihandeln tjänstgöra som det skatteinstrument på detta område, vartill denna partihandel otvivelaktigt lämpar sig. Man har beträffande Vin- och spritcentralen låtit vinstfrågan komma i andra rummet, även sedan från regeringens sida vissa bestämda krav på ett årligt tillskott till statskassan av vinstmedel uppställts. Följden av detta förfaringssätt har blivit, att de först nämnda formerna för beskattning av spritkonsumtionen tagits i anspråk i sådan utsträckning, att man knappast torde kunna gå längre. I fråga om exempelvis omsättningsskatten befinner sig denna numera vid en höjd, som uppmuntrar den olagliga sprithanteringen. Det måste under dylika förhållanden starkt ifrågasättas, huruvida ej lämpligheten talar för att

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 7 saml. 29 häft. (Nr 41.) 3

låta partihandelsorganisationen bli ett skatteinstrument för staten, som kan komplettera de andra sätten för spritkonsumtionens beskattning. Detta låter sig så mycket lättare göra nu, sedan genom Vin- och spritcentralen praktiskt taget all privat sprithandel utlösts och ersatts samt sålunda de kostnader i detta avseende, som varit förenade med detta bolags första genomgångsår, ej för framtiden längre behöva tynga det-sammas ekonomi. Det enda mera betydande skäl, som skulle kunna anföras mot tanken på att göra Vin- och spritcentralen till ett verkligt skatteinstrument, som skall inleverera största möjliga vinstmedel till staten, har varit att härigenom betydande belopp skulle avgå till kommunala skatter. Sedan riksdagen emellertid i skrivelse till Kungl. Maj:t år 1921 begärt, att sådana bolag, varom här är fråga, skulle befrias från kommunalskatt, finnes anledning förmoda, att detta hinder inom en nära framtid skall undanröjas.

Då de i föreliggande proposition föreslagna författningsändringarna ej synas mig befördra en sådan sakernas utveckling, som enligt det ovan sagda synes mig önskvärd, har jag ej funnit anledning att biträda Kungl. Maj:ts proposition, i vad den avser frågan om partihandelns ordnande.

Däremot har jag i de övriga frågor, propositionen avser, biträtt majoritetens förslag.

På grund av vad sålunda anförts har jag ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition, nr 170, föreslagit i fråga om lydelsen av 4 § 5 mom., 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker samt med förklarande att nämnda proposition i övrigt icke kunnat av riksdagen bifallas, antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 4 § 5 mom., 46 §, 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 4 § 5 mom., 46 §, 83 § 1 mom. och 90 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

5. Den, som ej äger undfå tillstånd till försäljning enligt denna paragraf, må ej heller vara styrelseledamot i bolag, som i 17 § sägs, dock gäller vad sålunda stadgats icke i fråga om ecklesiastik ämbets- eller tjänsteman, kyrkobetjänt eller i allmän tjänst anställd lärare.

Är bolag, som i 17 § sägs, aktiebolag, skola vid varje tid aktier med ett röstvärde av mer än fyra femtedelar av röstetalet för bolagets samtliga aktier ägas av personer, som enligt denna paragraf kunna undfå tillstånd till försäljning. Är bolaget handelsbolag, må ej någon, som icke kan undfå sådant tillstånd, vara delägare i bolaget.

46 §.

Bolag äger överenskomma med den, som äger rätt till partihandel med vin, att sådan från bolaget inköpt dryck jämväl må, med iakttagande av de av kontrollstyrelsen för sådant fall meddelade föreskrifter, av partihandlaren försändas direkt till köpare.

83 §.

1. Rusdrycker, som till riket införas av annan än den, vilken enligt 10 § är berättigad till införsel av sådana drycker, må, därest varan i behörig ordning angivits till tullbehandling, åter utföras. Sker ej återutförsel inom fyra månader, efter det angivning enligt tullstadgan senast skolat ske, hemfaller varan till kronan, och skall för dess räkning med varan förfaras på sätt i 90 § är stadgat.

90 §.

2. Rusdrycker, som enligt denna förordning eller annan författning förklarats förbrutna, skola, därest de äro i försäljningsdugligt skick, hembjudas till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, eller till partihandelsbolag. Kunna förbrutna rusdrycker på grund av sin beskaffenhet ej tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandelsbolag, som till avsalu bedriver rening av brännvin, att av bolaget för tekniskt bruk avyttras. Bolag, till vilket rusdrycker sålunda hembjudits, vare skyldigt att till skäligt pris efter grunder, som av pris- och inköpsnämnden fastställas, inköpa den hembjudna varan. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara forslingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Lag samma vare i fråga om försäljning på grund av bestämmelser

i tullstadgan eller andra författningar av rusdrycker, som ej förklaras förbrutna.

Med den erlagda köpesumman för rusdrycker, som försålts på grund av stadgande i 83 § 1 mom. eller bestämmelser i tullstadgan, skall i tillämpliga delar förfaras på sätt i tullstadgan föreskrives beträffande köpesumman för gods, som enligt samma stadga blivit genom tullverkets försorg försålt å auktion; skolande, därest enligt tullstadgan viss tid skall räknas från auktionsdagen, tiden i stället räknas från den dag, då betalning kommit tullverket tillhanda.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1924.»
